

وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

وزارت آموزش و پرورش

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دستورالعمل مراقبت و کنترل بیماری کورونا ویروس جدید ۲۰۱۹ چین

در مدارس، مهدکودک ها، کودکانستان ها، مراکز آموزشی

(نسخه ۰۱- بهمن ۱۳۹۸)

(این دستورالعمل بنا بر توصیه های بین المللی و یافته های علمی جدید به روز رسانی خواهد گردید)

معاونت بهداشت، وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

معاونت تربیت بدنی و سلامت، وزارت آموزش و پرورش

۱۳۹۸

مقدمه:

مسئولیت و وظائف دولتها در تأمین سلامت آحاد جامعه اصلی است اجتناب ناپذیر که توجه به آن در جامعه ای که مسؤولان و کارگزاران آن تفکر سلامت محور داشته و توسعه پایدار را بر محوریت سلامت پایه گذاری نموده اند از اهمیت ویژه برخوردار است. دولت های عضو سازمان ملل متحد همگام با سازمان جهانی بهداشت بخوبی دریافته اند که چنانچه خود را متعهد به اجرای مقررات و ضوابط تعیین شده فی مابین در باب توجه به ابعاد سلامت ندانند با مصائب و مشکلات عدیده ای روبرو گردیده و عملکرد آنان آثار و تبعات بین المللی منجمله گسترش بیماریهای واگیر با نگرانی بین المللی را بدنبال خواهد داشت و این مسأله مطمئناً در نظام پاسخگوئی جهانی نیاز به یک منطق قانع کننده در مقابل دیگر دولت ها خواهد داشت و در این شرایط است که وظائف و مسئولیت ها مشخص و شفاف گردیده و میتواند در عرصه بین المللی کاملاً تأثیرگذار باشد.

با توجه به بروز بیماری کورونا ویروس جدید ۲۰۱۹ چین که بصورت اپیدمی گسترده شروع شده و تا زمان تهیه این دستورالعمل (۱۳۹۸/۱۱/۲۰) بیش از ۲۴ کشور دنیا موارد بیماری را گزارش نموده اند و اعلام رسمی سازمان جهانی بهداشت مبنی بر وضعیت اضطراری با نگرانی بین المللی (PHEIC) گردیده است و به منظور انسجام و مدیریت یکپارچه و تقویت برنامه های مداخلاتی اجرایی این دستورالعمل تهیه و تدوین گردیده است.

بیماری های تنفسی تب دار:

بیماریهای تنفسی تب دار می توانند باعث ایجاد طغیان و یا همه گیری شوند. این بیماریها دارای طیف وسیعی از علائم خفیف تا شدید می باشند. بیماری کورونا در حال حاضر در بیشتر جمعیت بصورت خفیف تا متوسط دیده می شود. اما در گروههای پرخطر به فرم شدید و حتی منجر به مرگ و میر می گردد. این ویروسها می توانند در هر سنی ایجاد بیماری نمایند اما توان ایجاد بیماری حاد و مرگ و میر در میان افراد مسن بیشتر می باشد. افراد با بیماری زمینه ای خاص در معرض خطر بیشتری قرار دارند.

در گروه های آسیب پذیر، بعد خانوار و حضور در اماکن پر ازدحام، عامل مهمی در انتقال بیماری می باشد. زیرا افراد خانوار با گروههای متعدد در تعامل می باشند و پس از بازگشت به محیط خانه توان سرایت بیماری را دارند. عوارض و مرگ و میر بیماری در سطح منطقه ای و سطح ملی، بسته به حدت و قدرت سرایت ویروس می باشد. علائم عمومی بیماری در افراد تب و شروع حاد علائم تنفسی (سرفه و تنگی نفس) می باشد و در افراد مسن تر علائم تنفسی جدی تر از جمله تشدید نارسایی احتقانی قلب یا تغییر سطح هوشیاری می باشد.

علائم بیماری تنفسی تب دار ۱ تا ۱۴ روز پس از ورود ویروس به بدن شروع می شود. بزرگسالان می توانند ویروس را قبل از شروع علائم منتقل کنند.

این عفونت ویروسی می تواند توسط قطرات تنفسی منتقل شود اما ممکن است از طریق سرفه، عطسه، یا صحبت کردن نیز منتقل شود. همچنین امکان انتقال از حیوان به انسان وجود دارد. ضمناً در شرح حال بیمار سفر و تماس با بیماران تب دار و بیماران دارای علائم تنفسی نقش بسیار مهمی در ابتلا به بیماری دارد. هدف کلی: مراقبت و کنترل بیماری تنفسی تب دار

اهداف اختصاصی:

- ۱- کاهش گسترش بیماری در خانواده و جامعه
- ۲- کاهش موارد ابتلا، عوارض و پیشگیری از مرگ و میر ناشی از بیماری
- ۳- حفظ و نگهداری کارکرد مراکز آموزشی

راهکارهای اختصاصی:

- ۱- افزایش آگاهی و اطلاعات عمومی: آموزش دانش آموزان، اولیاء و مربیان، فراگیران آموزشی در زمینه راههای انتقال و انتشار بیماری، روشهای پیشگیری و کنترل بیماری
- ۲- جلب حمایت و مشارکت: برنامه ریزی در راستای افزایش ارتقای سلامت عمومی و فردی در مراکز و اماکن آموزشی با استفاده از ظرفیت های موجود از جمله انجمن اولیاء و مربیان، رابطین و سفیران سلامت
- ۳- مراقبت بیماری: شناسایی و گزارش بموقع موارد بیماری
- ۴- مهار و محدود سازی: تعطیلی و بازگشایی مراکز و اماکن آموزشی، جداسازی

اقدامات و فعالیت های اختصاصی:

۱. برگزاری جلسات، کارگاهها، کلاسهای آموزشی برای فراگیران آموزشی، اولیا و مربیان
۲. برنامه ریزی جهت استفاده از توان فراگیران آموزشی و دانش آموزان بعنوان رابط یا سفیر سلامت در راستای آموزش و ارتقای سلامت عمومی
۳. اقدامات مداخله ای کنترلی بهداشتی:
 - ۳,۱- آموزش دانش آموزان، اولیاء و مربیان، کارکنان در زمینه چگونگی محافظت در مقابل بیماری های تنفسی
 - ۳,۲- هماهنگی برای اقامت فرد بیمار در منزل در هنگام بروز علائم بیماری حداقل بمدت ۲۴ ساعت تا بعد از قطع تب یا قطع علائم تب (لرز، احساس گرم بودن، ظاهر ملتهب و قرمز، تعریق) که بدون استفاده از داروهای تب بر باشد.
 - ۳,۳- موازین کنترل عفونت بخش اساسی و جزء ذاتی ارائه خدمات به بیماران بستری در منزل است و احتیاطات استاندارد مورد تاکید و توجه باشد. احتیاطات استاندارد شامل بهداشت دست، استفاده از وسایل حفاظت فردی در صورت لزوم) بر مبنای ارزیابی خطر(، جهت پیشگیری از تماس با ترشحات، مخاط و پوست آسیب دیده بیماران، بهداشت سطوح و پسماندها، آداب تنفسی، تمیز کردن و بهداشت ملحفه مورد استفاده بیمار می باشد.
 - ۳,۴- برنامه ریزی جهت جایگزینی کارمندان / معلمان / اساتید بیمار با افراد سالم
 - ۳,۵- تشویق و ترغیب دانش آموزان و کارکنان به رعایت آداب تنفسی(پوشاندن دهان و بینی در هنگام عطسه و سرفه با استفاده از دستمال کاغذی و دفع بهداشتی آن، استفاده از چین آرنج در هنگام نبود دستمال به منظور پوشاندن دهان و بینی، و ...)
 - ۳,۶- تامین وسایل و تجهیزات بهداشتی و نظافتی به میزان کافی(دستمال کاغذی، حوله کاغذی، صابون مایع و ...)
 - ۳,۷- تشویق و ترغیب دانش آموزان و کارکنان به شستشوی مداوم دستها با آب و صابون بطور صحیح حداقل به مدت ۲۰-۳۰ ثانیه
 - ۳,۸- تشویق و ترغیب دانش آموزان و کارکنان در زمینه عدم دست زدن به چشم ها، بینی و دهان در هنگام بیمار بودن در زمانی که دستها آلوده هستند.
 - ۳,۹- ضدعفونی و گندزدایی محل های تردد و توقف در اماکن آموزشی با هماهنگی و نظارت کارشناس بهداشتی در صورت لزوم. لذا تواتر اجرای برنامه های ضد عفونی و گندزدایی معمول در فصول سرد سال و در هنگام شیوع بیماری باید مورد بازبینی و بازنگری قرار گیرد.

۳,۱۰- آموزش فراگیران آموزشی و دانش آموزان ، کارکنان، اولیاء در زمینه اقدامات لازم در هنگام مبتلا شدن به بیماری در دستور کار جدی قرار گیرد:

۳,۱۰,۱- افزایش آگاهی در زمینه علائم بیماری، علایم هشداردهنده وخامت بیماری، گروههای پرخطر از نظر بیماری، موارد ارجاع فوری بیماران

۳,۱۱- جداسازی افراد بیمار از سایرین تا زمانی که به منزل یا پزشک مراجعه می کنند(جا نمایی محل یا تعیین "اتاق تحت مراقبت" در مدرسه "SICK ROOM")

۳,۱۲- برنامه ریزی و اجرای کمپین های آموزشی در مراکز و اماکن آموزشی

۳,۱۲,۱- کمپین آموزشی شستشوی دست ها

۳,۱۲,۲- کمپین آموزش آداب بهداشتی تنفسی

۳,۱۳- آموزش عادات بهداشتی به منظور پیشگیری از بیماریهای تنفسی واگیردار:

۳,۱۳,۱- پرهیز از تماس نزدیک با افراد بیمار(فاصله کمتر از یک متر، دست دادن و در آغوش گرفتن، رو بوسی کردن، ...)

۳,۱۳,۲- اقامت در منزل در هنگام بیمار شدن

۳,۱۳,۳- پوشاندن دهان و بینی در هنگام عطسه و سرفه کردن ترجیحا با دستمال کاغذی

۳,۱۳,۴- تمیز کردن و شستن دست ها در فواصل زمانی(بطور معمول پس از شستن و یا ضدعفونی کردن دست ها بیش از ۱۵ دقیقه تمیز نمی مانند).

۳,۱۳,۵- اجتناب از لمس چشم ها، بینی، دهان با دست های آلوده

۳,۱۳,۶- پرهیز از تماس با حیوانات

۳,۱۳,۷- عدم مصرف غذاهای نیم پخته

۳,۱۳,۸- اجرای عادات خوب بهداشتی از جمله تمیز کردن و ضدعفونی کردن سطوح در معرض تماس در منزل، محل کار، مدرسه، خواب کافی، کاهش اضطراب، نوشیدن مایعات کافی، تغذیه مناسب و...

۳,۱۴- تعطیل کردن مرکز آموزشی: در هنگام شناسایی و گزارش و تایید طغیان بیماری تنفسی اقدامات زیر توصیه اکید می گردد:

۳,۱۴,۱- تصمیم به تعطیلی و بازگشایی مرکز آموزشی در ستاد استانی و ستاد شهرستانی کار گروه سلامت

و امنیت غذایی با حضور کلیه اعضا اتخاذ می گردد.

۳،۱۴،۲- در صورتیکه بیش از ۱۵ درصد جمعیت انسانی هر کلاس یا مدرسه در طی مدت ۳ روز متوالی دچار بیماری تنفسی تب دار گردند تعطیلی کلاس یا مدرسه در دستور کار ستاد قرار می گیرد.

۳،۱۴،۳- در مهدکودک با مشاهده اولین مورد مثبت بیماری تنفسی تب دار، تعطیلی مهدکودک به مدت حداقل ۷ روز توصیه می گردد.

۳،۱۴،۴- در کودکانستان با مشاهده ۲ مورد مثبت بیماری تنفسی تب دار، تعطیلی کودکانستان به مدت حداقل ۷ روز توصیه می گردد.

۳،۱۴،۵- در مدارس و سایر مراکز تجمعی آموزشی با مشاهده بیماری در حداقل ۱۵ درصد جمعیت انسانی هر کلاس در طی مدت ۳ روز متوالی، تعطیلی کلاس مربوطه به مدت حداقل ۷ روز توصیه می شود.

۳،۱۴،۶- در مدارس و سایر مراکز تجمعی آموزشی با مشاهده بیماری در حداقل ۱۵ درصد جمعیت انسانی هر کلاس در طی مدت ۳ روز متوالی و در بیش از ۲ کلاس، تعطیلی مدرسه یا مجتمع آموزشی به مدت حداقل ۷ روز توصیه می شود.

۳،۱۴،۷- توصیه می شود دانش آموزان یا فراگیران که بصورت انفرادی دارای علائم بیماری می باشند تا یک روز بعد از قطع تب در مدرسه حضور نیابند (بطور متوسط از شروع بیماری بمدت ۷ روز)

۳،۱۴،۸- در کلیه اماکن آموزشی در صورتی که کارمند شاغل در مجموعه های مذکور مبتلا به بیماری بود، عدم حضور فرد حداقل بمدت ۷ روز (یا تا یک روز بعد از قطع تب) در محل کار توصیه می شود.

۳،۱۴،۹- در کلیه موارد فوق ارزیابی بیماران مشکوک از نظر شک به بیماری تنفسی تب دار توسط پزشک دوره دیده معتمد و پزشک تعیین شده اعزامی توسط مرکز بهداشت الزامی می باشد.

۳،۱۴،۱۰- ابلاغ موارد فوق به پزشکان معتمد در راستای توجه خاص به موارد فوق الزامی می باشد

۴. تبادل به موقع و دقیق داده ها و اطلاعات مربوط به گزارش موارد مشکوک و یا وقوع طغیان در اماکن آموزشی از طریق آموزش و پرورش با مرکز بهداشت شهرستان به منظور بررسی و ارزیابی به موقع رخداد بهداشتی الزامی می باشد.

۵. پایش و نظارت مداوم و مستمر به منظور تبادل به موقع داده ها و اطلاعات مراقبت بیماریها الزامی می باشد.

۶. تیم آموزشی و پایش و ارزیابی مشترک بین سازمانی و دستگاهی با حضور آموزش و پرورش و معاونت بهداشتی دانشگاه بر نحوه اجرای دستورالعمل نظارت نمایند.

۷. بازبینی، بازنگری و به روز رسانی دستورالعمل اجرایی کنترل و پیشگیری بیماریهای تنفسی واگیر در صورت لزوم، با همکاری مشترک آموزش و پرورش و معاونت بهداشت وزارت بهداشت درمان و آموزش پزشکی

۸. توصیه ها و پیام های بهداشتی:

- برای آگاهی از نحوه پیشگیری و وضعیت بیماری کرونا و ویروس جدید ۲۰۱۹ در کشورمان، فقط به اطلاعیه و پیام هایی که از طریق وزارت بهداشت منتشر می شود، توجه کنید.
- به اطلاعاتی که توسط منابع غیر موثق در خصوص گسترش بیماری کرونا و ویروس جدید ۲۰۱۹ از طریق فضای مجازی منتشر می شود اعتماد نکنید.
- در کشور چین ویروس کرونا جدید ۲۰۱۹ از طریق حیوان و انسان به انسان دیگر منتقل شود.
- میزان کشندگی بیماری کرونا و ویروس جدید چین بسیار کم است.
- سالمندان و افراد دارای نقص سیستم ایمنی، گروههای پرخطر بیماری کرونا و ویروس جدید ۲۰۱۹ هستند.
- تب و مشکلات تنفسی نظیر سرفه، آبریزش از بینی، سردرد و تنگی نفس از علائم بیماری کرونا و ویروس جدید ۲۰۱۹ هستند.
- علائم تنفسی بیماری کرونا و ویروس جدید ۲۰۱۹ قابل درمان است.
- از دست دادن و رو بوسی کردن با افراد دارای علائم تنفسی (سرفه، عطسه و...) خودداری کنید.
- دهان و بینی خود را هنگام سرفه و عطسه با دستمال (ترجیحاً) و یا قسمت بالای آستین بپوشانید.
- به طور مداوم و در هر زمان ممکن اقدام به شست و شوی کامل دست ها ترجیحاً با آب و صابون کنید.
- مدت شست و شوی دست ها حداقل به اندازه ۲۰ ثانیه باشد و تمامی قسمت های دست (انگشت شست، کف دست و مچ دست) شسته شود.
- در صورت عدم دسترسی به آب از ژل های ضدعفونی کننده با پایه الکل که نیاز به شستشو با آب ندارند، برای شستن دست استفاده کنید.
- از رها کردن دستمال کاغذی های مصرف شده در محیط خودداری کنید.
- از تماس دست آلوده به چشم، بینی و دهان خود بپرهیزید.
- دستمال استفاده شده برای پوشاندن دهان و بینی در حین عطسه یا سرفه را داخل کیسه پلاستیکی انداخته و در کیسه را ببندید و سپس در سطل زباله بیندازید.
- به مسافرانی که عازم چین هستند توصیه می شود از تماس با حیوانات اهلی / وحشی خودداری کنند.

- از خوردن مواد غذایی نیم پز خودداری کنید.
- پس از بازگشت از چین، در صورت داشتن علائم تنفسی (شبهه آنفلوانزا)، ضمن رعایت اصول حفاظت فردی (استفاده از ماسک) به نزدیک ترین مرکز بهداشتی درمانی مراجعه کنید.
- از افرادی که دارای علائم تنفسی مانند سرفه و عطسه هستند حداقل ۱ متر فاصله بگیرید.
- در روزهای اول بیماری تنفسی، ضمن استراحت در منزل، از حضور در اماکن پرتردد پرهیز کنید.
- در صورت داشتن علائم شبهه آنفلوانزا، با آب و نمک، دهان خود را شستشو دهید.
- در مکان های شلوغ و حمل و نقل عمومی، از دست زدن به چشم و دهان خود سطوح عمومی خودداری کنید.

تذکر مهم: بدون اخذ تأییدیه از ستاد مرکزی وزارت بهداشت ، درمان و آموزش پزشکی و وزارت آموزش و پرورش و نیز هماهنگی با مدیریت ارشد استان (استانداری) هیچگونه اقدامی در زمینه تعطیلی اماکن آموزشی نباید انجام پذیرد.